

h. 11, 12. QK. 2, 12

(X 1883941)

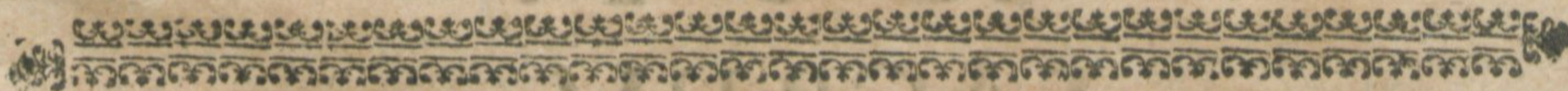

WITTEKINDUS MAGNUS,

Publicæ luci expositus

à

CONRADO SAMUELE SCHURTZFLEISCH.

WITTENBERGÆ,
Literis WENDIANIS, impens. DANIEL Schmaß
Acad. Typ. A. clō loc LXXII.

DIS
MANIBUS
WITTEKINDI
MAGNI
SACRUM.

1.

Agnum semper Wittekindi nomen, ac non modò apud suos, sed etiam apud hostes gloriosum fuit. Fortitudo ingens, & admirabilis exemplo, jamdudum habuit pretium defensæ libertatis. Fortuna quandoq; diversa apparuit, & dispar instituto exitus.

2. Is gentis suæ Dux, animo, imaginibus inclutus, & virtute militari quasi telo nixus ad tuendam Rempublicam Saxonum accessit. De indole nomen, (a) de animi dotibus egregia consulta, de prudentia res gestæ testantur.

(a) Plures Wittekindi ante Wutekindum nostrum memorantur. Noster cognomento Magni à cæteris discernitur. Illos exhibet P. Albinus in libro amplissima progenies Wittekindeorum, cui titulum Stambuch præscripsit. Meminerim vero hic, cautè legendos esse novitios Scriptores. In aliis credulitas notanda, in aliis major diligentia optanda. De Wittekindo Svalenburgio nil affero. Dasenburgius ille quoq; hic alienus est. De hoc vid. Helm. l. 2. cap. 7. Alius enim à nostro fuit. De quo prodidit quædam Arnold. Lubecens. l. 2. cap. 27. Nec hujus disquisitionis est Wedekindus Stumpenhufen, quem adfert Abb. Stad. A. 1167. Sed venio ad nomen. Hoc

A 2 revera

*revera unum; scriptio diversa. In M. Cbro. Belg. scribitur
 Wintbichindus. Apud auctorem vite Kar. M. Widochindus.
 in A. Franc: ad ann. 778. Widichindus: A. 785. Wittikind.
 Aliis Wittichindus: aliis Wedekint: Nonnullis Wittokint: mul-
 tis Widikind. Adoni Viennensi in Cbronic. Vuirichingis & Vui-
 tigingis: Adamo Bremens. H. E. l. 1. cap. 9. Widuchind. Au-
 tor scriptiois, quæ ad oram extat, Widucrad expressit. Apud
 Marian. Scot. chr. lib. 3. art. 6. ad ann. 778. Vindibindus.
 Haud dubie errore quodam. Ego procul odio atq; adu-
 latione tradam. Origo nominis, & ejus quidem nominis,
 quod olim ad ciendos Saxonum animos efficacissimum fuit,
 significanter juxta & præclare indicat sapientie filium. Teu-
 tonicum vetus esset Witte-Kind/ vel Witthet-Kind. Huc
 pertinent veterum commentationes ad vocabulum Wittu.
 De quo multa reperias apud intelligentes Teutonice antiqui-
 tatis. Tantum hic moneo reperiri, qui commutatum Witte-
 Kindinomen putent à Presule illo, ut credunt, qui fonte sa-
 cro abluit, impositum. In his familiam ducit Siffridus
 Petrus. Sed ne unus Scriptor stat pro Siffrido. Destituunt
 hominem monumenta, monumentorum fides.*

3. Patria Saxo, (b) ditione Angrivarius, (c)
 origine paterna Wernekinides, (d) Princeps in-
 ter Saxonie Principes, (e) nominis indicio pru-
 dens, omine bellator, consiliis, exemplo maxi-
 mus.

(b) Multa de hoc nomine lites. Ex solido decidit Reinec-
 cius. Post Reineccium alii. Multi etiam ante eum. Vetus sane
 Saxonum verbum. Saten/ vel Sassen. Hoc indigenarum,
 hoc Aboriginum notione signandum. Argumento vox Holsa-
 torum. Idem est Holksaten/ quod Holzgesessene. Sed vero
 extant, qui ducunt à Cattis. Mirum vero, cur à Cattis. Nam
 quantum Catti ab Hassis, tantundem Catti à Saxonibus dif-
 ferunt.

ferunt. Qui Danorum Nordmannorumque fuisse posteros eras-
dunt, fortasse ludunt. Explodendi, nisi ludant. Qui à cultello
Sabs, aut telo se axes, dictos putant, lepidi magis sunt, quam
serii. Inter hos Georg. Hornius & Johannes Troster Transyl-
vanus extant. Ante hos Widebindus Corbejensis, Annal.
lib. 1. Abb. Stad. ad A. 917. Nihil accuratior, qui à saxo, aut
faxe a natura derivant, ut Chr. Isenracense, & quotquot hoc
sequuntur. Nolim enim committere, ut decus nostrae genti con-
cilietur inepto nominum lusu. Gloriam ex se habet. Ab ascitis
nominibus non quaerit; non mutuatur. Quin inter inania
habet hanc curam, quae prodiga melioris cura est.

(c) Vetus ditio: neq; angusta, & valida viris. Inco-
la Angarii. Angrivarii alii: quibusdam Angri. In chroni-
cis plerisque Angiri. Recentioribus Engerani. Nomen plani-
tiam campi designat. Hic vicus Engern, ubi sedes, tumulus,
insignia quondam Wittekindi. Hodie nil praeter rudera reli-
quum. Celebrem ab eo titulum basisse ajunt Nostro. Formula
haec est. Comes Angriae & Dynasta (Dominus) Iburgi. For-
mulam tradit, Cyr. Spangenberg in Chro. Sax. Nec non Elias
Reusnerus in Genealog. Wittikind. p. 12. praeterquam quod hic
addit titulum Rugia Principis. At non reperio, quid Saxoni-
bus cum Slavis, Angris item Westphalisque cum Rugis commu-
ne fuerit. Quamquam Andreas Angelus non dubitat in
Chron. Holsat. p. 11. confirmare de Holsatis, eos Wittekindi
majoribus posterisque subditos fuisse. De Iburgi origine tra-
dit quaedam Siffridus Petrus. Sedes ibi ad nosra usque tempo-
ra Praefulis Osnabrugensis. Arx Engerana hodie non colitur.
Saltem vestigia supersunt. At qui vero hic dispiciendum, an
forma dictionis sit ex usu veteris aevi? An quadret ad anti-
quissimum Saxoniae statum? De quo videbo alibi, & ita vide-
bo, ut nil Wittekindo, nil Wittekindeorum existimationi, juri-
bus, glorie detrabatur. Hic insitus Patriae amor fuit haecenus,
A 3. . . . . erit

erit in posterum. De castro Wittekindsburg ad ripam Visur-
gis suo vid. Chron. vetera, & Spangenb. ad An. 785. Nec pœni-
tenda hic opera fuerit evolvere, quicquid non ita pridem insigni
opera annotatum in Monumentis Paderbornensibus est. Cæ-
terum de figura insignis Gentilitii, quod sumptum ab Angriva-
riis est, vid. P. Albinus Statib. Utrum illud Wittekindei
& Nostrates, qui ex Wittekindo per Ditgremum descendunt,
Wetbino-Misnici unquam usurpaverint, ingentis materia
disceptationis est: vid. Albinus c. 1. p. 294. & 463. Spenerus
in sign. famil. Saxon. p. 24. 25. Jo. Jac. Chiffletius, alii complu-
res. Unum, quod publice interest rei, non omittendum. Am-
plissimus ille Angria Ducatus concessit in potestatem Archi-
Præfulis Coloniensis. Sed quo titulo? Novum hoc argumen-
tum, eoque alibi investigandum. Vellem acurate investigasset
autor personatus Mantissa p. 115. Ernestus Comes Mansfeldi-
us gente perinde atque eruditione insignis, in Panegyrico Henrico
Aucupidi dicto p. 21. ab Seculo X. repetit, & Brunonem Ottonis
I. Fratrem primum fuisse tradit, qui Angria Westphaliæque du-
catum conjunxerit cum Coloniense Præfulatu. Nolim accedere
his partibus: quin putaverim, isthanc conjunctionem de
Lotharingia, non Angria Ducatu intelligi oportere. Hæsit atque
ipse hujus sententiæ autor, quum non multo post recitat aliam
opinionem, cujus summa est, quod Fridericus I. in jus atque
dignitatem illius pro dimidia ducatus parte inauguravisset
Philippum Comitem de Heynsberg, Chronica Coloniensia vo-
cant Philippum de Castro Hemesberus oriundum. Eo vid. Mo-
nach. Nuss. Chron. p. 192. & Abb. Stadens. A. 1180. Conf. Crantz.
Metrop. l. IV. p. 97.

(d) Cyr. Spangenb. Chron. Sax. A. 786. P. Albinus
Statib. Spec. Syllog. gen. hist. in famil. Wittekind. Qui
aliis Wernekin, multis Wernike, Chytrao Wernecbin scriptus
in Chron. Sax. cum latina, tum vernacula editionis. Addatur
Job. Tob. Weller. L. R. p. 157.

(e) Recto-

(e) *Rectores Saxonum Primores olim dicebantur. Titulus huius nominis ex C. Urspergense & Gobelino, Scriporibus bonis, depromptus. Urspergensem, ut solet, sequitur Abb. Stad. A. 777. Sape Dynasta. Nec raro Satrapa: aliquando etiam potentes Regionis dici solitos, pro certo habeo. Quod ostendere est ex Beda, Niemio, Frodoardo, Rolevincio, Chron. Osnaabrug. & Mindensi, quibus multum tribuo in hac causa. Diemarum Merseburgensis, qui regis elogio ornat, corrigendus ex annalibus Franciscis & Wittekindo Corbeja Monacho est. Ceterum divisi Saxones erant. Pars adepti Ostphalorum sive Orientarium nomen; Pars Westphali sive Occidentales appellati. Alii Angrivarii memorantur. Saxones egressi trans mare huc non pertinent: regnum enim condiderunt, non rempublicam, quatenus a regno distinctam. Hinc ortum antiquitus Saxonia transmarina nomen, idque hoc loco alienum, quia Angliam denotat. Redeamus ergo ad nostros, qui non migrarunt in Britonum insulam, ac patriis adeo finibus se continuerunt. Tres Principes Gentis audiunt apud Monachum Corbejensem. Horum alii aliam Gentis partem moderati. Horum diversa sedes, diversa quoque Respublica fuit. Suum quoque jus imperandi pro se habuit. Nulla ab alia pependit. Sua singulis suprema potestas, suprema statuendi facultas. Quamquam alia rogare aliam subinde & asciscere in foedus poterat, imperare tamen nunquam poterat. Imperii administratio non dissimilis apparuit. Hec proceribus commissa. Eodem apud omnes instituto, eadem ferme juris forma. Idem Procerum numerus apud Angrivarios, qui apud Ostphalos & Westphalos. vid. post V. V. V. tichind. Beda, Crantzius, aliique. V. Winckelmannus, nescio an sagaci conjectura, moris huius vestigia ex Tacito deducit: Notit. Saxo - Westphal. p. 200. Apud singulos eorum tres Principes viguerunt. Nec pauciores admisi, nec plures. Res certa de illis. De his eoque, donec ordinariis*

Rei-

*Reipubl. regenda momentis standum esset. Bello lacesiti pre-
 ter hos extraordinarium belli Praetorem designarunt. Hic for-
 te electus, nec nisi tempore ingruentis publicae calamitatis. A
 populo, dubium, an Proceribus aequalibus. Hoc Meibomio in
 Vindiciis Billinganis: Illud mihi videtur. Extra ordinem
 illud munus erat, & cessante belli causa quoque cessaturum. Vul-
 go Tetrarchas (quod Ciceronis, Salustii & Velleji ex Gracia
 mutuo sumptum vocabulum est) nominant. Hos quantum ca-
 pio, vel seorsim numerant, vel summam. Illo modo IV^{ros}, hoc
 XII^{os} signant. Sed id non perinde certum atque dictum.
 Dictum vero à multis. Scriptum à Cyriaco Spangeb. Cbr. Sax.
 A. 772. G. Fabritio, auctore Mantisse ad Inst. Pacis, Georg.
 Christ. Stirnio, aliis. In banc rem allegant Chron. Anibaldi-
 num, quod haecenus non vidi. Plura tamen vidi, edita par-
 tim, partim non edita, in quibus nil tale reperi. De caetero
 extraordinarii illius Ducis administratio paulo liberior, & ut
 in schola loquuntur, absolutior erat, quam eorum, qui ordina-
 rium gerebant magistratum. Praefinita tamen respectu tem-
 poris, ut auctor gravissimus est VVitechindus, & post hunc
 Crantzius in Sax. l. 2. p. 45. & Henricus Bunting. in Cbr.
 Brunf. p. 27. Hos primores comparavit Albinus in aulae Vet.
 Sax. cum Ephoris Spartanorum. Cum illo facit Fabricius, qui
 ferè aequavit Tribunis Romanorum. Id vero non ausim in so-
 lidum probare. Causas dicere malo, quam scribere. Qui
 eos cum Electoribus Imperii conferunt, digni sunt, cum qui-
 bus exoptuletur. Sed haec nemini non sunt obvia.*

4. Publicè quoque egregius, nec minor
 nor privatus, eundem domi, quem militiae ani-
 mum habuit. In praelio cautus, in castris prom-
 ptus, sub pellibus nunquam timidus, nunquam
 otiosus. Patiens idem juxtaque impiger, & quan-
 to

to minùs inter lautitias enutritus, tantò magis
tolerans aduersorum. Dignum Heroe Saxoni-
co exemplum. Dignum, quod admirentur
posteri, dignum, quod Saxones imitentur. Quid
vero opus svadere? Me non svadente imitati
sunt,* me non svadente imitabuntur.

* Dabo hic Fridericum strenuum, qui solus sustinuit
mutantes res Sigismundi Imperatoris. V.T.VII.H Aug.p.405.
& monumenta Oschaziensia: Albertum Animosum, Princi-
pem Camillo excelsores, cuius res præclare condidit Michael
Bojemus, & versu scripsit Conradus Wimpina, ac præter hunc
Michael Barth Annaberg. l.2.p.40. & 41. Fridericum III.
cujus & industriam, & consilii solertiam approbarunt omnes,
quum rationes representaret concinnanda imperatoria
sanctionis, qua velut dominatus freno tenerentur juv-
niles Caroli V. spiritus: ap.Sleidan. l.1. Comm. ad A.1519.p.15.
& 17.coll. Mauritium, qui unus Karolum V. plus ultra ten-
dentem stetit in cursu victoriarum stetit in via dominationis.
Eumq; vindicavit aduersus criminationes Johannes Frideri-
cus Brandt, Cornelius Crullius, aliq; Augustum, ingenii ac
regendi artibus maximum, cui Ferdinandus I. idem quod Pa-
renti debuit, quemq; in fratris loco habere non piguit Maxi-
milianum II. vid. Peccenstein in Wittik. profap. in Aug: Jo-
hannem Georgium I. Casari fidum, quoad fides & fortitudo
estimabantur: Dignumq; cui ille à septentrione heros Gusta-
vus Adolphus dextram fidei religionisq; ad ultima tuenda
testem jungeret, imò quem iure iratum non multo post deme-
reretur iterum Casar, ac filiis ab Augusta stirpe editis Praga
representaret ut Patrem, ipse verò coleret denuò ut amicum,
& appellaret suum.

5. Cæterum Wittekindus Dux & autor
saxonice libertatis, vinci aliquando potuit, do-

B

mar

marinunquam. Quippe vehemens & proposito insuper firmus, & tenacissimus aviti moris, fortunam, fortunæ ictus omnes elusit. Nulla re magis irritatus, quam ob violata sacra suæ gentis. (f)

(f) Eginhardus cap. 7. de vit. Carol. M. Vb. Emmius: Hist. rer. Fris. Cyriacus Spangenberg. A. 772. Chron. Thuring. & Merseburgense, à Merseburgo Westphalia oppido appellatum. Inter exempla fanum Jrmensula, quo diruto, concitatus magis in hostem est. De eo vid. Regino Chr. lib. 2. ad A. 772. Fanum id Eresburgi (aliter Merseburgi) positum, Reginoni Hermensaul appellatum. Addatur Lamb. Schafnaburg. ad ann. eund. Abb. Stadens. ib. Ant. vid. Kar. M. p. 237.

6. Pater ei Wernekinus, (g) Princeps minime factiosus, & retinens pacis. Frater Bruno, similimus Patri, idemque creditus Augustissimorum Stirps Ottonum. (h) Wernekini ex fratre Adelhardo filius Albigo (i) Wittekindo rebus secundis adversisque socius, & heros ut vultu, ita fide semper idem. Neque tacuerim de Hermanno fratre Albigonis. Uterque ruentem propinque fortunam fulcire ausi. Nusquam ignavi, & nitentes pro salute nostri. Quidvis etiam passuri potius, quam interciderere dignitatem suæ gentis. His factum rebus est, ut manu, armis, consilio experirentur pro necessario, pro suis, pro se ipsis. Omnium maxime eluxit industria Albigonis. Hic Wittekindum defendit, Wittekindus illum
illum

illum. Uterq; utriq; fidus. Velle idem: nolle idem: causa eadem, nec opera dissimilis.

(g) De familia videas licet, ubi familiae originem teximus. Est tamen aliquid hic observatu dignum. Quod ad pertinet, ut sciamus, certissima ejus capita sumi ab aeo Carolino. Ante hoc fuisse stirpem VVittekindi. Floruisse etiam. Sed defuisse, qui recenserent diligenter, qui seriem traderent accurate. Adeo dolendum, quaedam praesumi, alia colligi, pauca sciri ante Karolingicam aetatem. Sed fatum illud antiquorum seculorum fuit, ut aut exteri scriberent de Saxonibus, aut hostes. Ibi invidia, hic inscitia laudes gentis obscurate. Illustranda demum, si Saxones Saxonum res gestas tradidissent. Sed alio loco recitandum de hoc argumento est. Hic delibasse aliquid sufficit. (h) Autor sententiae Agricola. Hunc Fabricius, Fabricium ex novitiis multi sequuntur. Praeter illos in eandem adducti sunt opinionem Cyr. Spangenberg. Georg. Spalatinus, Dav. Chytraeus, Mart. Crusius, Christoph. Entzelius, Leonh. Crantzheimius & complures. Ab his dissentiunt Monachus Pirnensis, Irenicus, Brotusius, Crantzius, autor Chron. Veteris Brunsvicensis, Chron. Provinciale Misnia, Gattenberg, Beutherus, Elias Reusnerus, ille vasti Stemmatum Wittikindei Conditor, qui Ottones Augustos à Brunone, non fratre, sed nepote VVittekindi M. deducunt. Interim videatur Genealogia Alberto Stad. inserta ad p. 115. quae ex probatissimis contexta autoribus est. Caterum VVittekindi M. pronepos est Luitdolfus, qui vulgo Ludolfus, Pater Ducis Ottonis VVittekindi Abnepotis, Otto iterum Henrici Aucupis, Henricus Auceps Ottonis M. Imp. Testatur hoc, Mon. Corbejensis: addatur Sigebertus praeter eum multi. Luitdolfum autem per VValbertum Patrem & VVichbertum avum recta serie proficisci à VVittekindo, vel ex solo Abb. Stad. A. 917. constabit. Addatur Ernesti Comitis Mansfeldii Oratio panegyrica p. 4. Alios allegare supervacaneum. Unum addere non piget, pri-

omum stirpis non Wittikindea Ducem in Saxonia fuisse Hermannum Billingum. Ub. Emmio Hermannus Billicbius audit, hist. rer. Fris. l. VI. A. 1110. Rectius Billingus, sive Bullingus, Ducatu ab Ottone M. donatus. Ultimus Billingorum nomine Magnus, sine prole mascula defunctus. Abb. Stad. A. 1106. Conf. And. Severinus Vellejus Not. ad Adamum Brem. H. E. l. IV. cap. II. Notat hic Spenerus, Ottonem M. de sua familia minus meritum bene, in Insignib. Saxon. sect. 1. §. 7. Excusat id vero Meibomius in historia Bardevici. De quo alio loco judicandum. Non satisfacit hic P. Lambecius, quum Saxonia primum Ducem vindicat Billingium. Cum jam multo ante Saxonia habuerit Duces. Non attinego, quomodo ibi impingat in novos scopulos, & turbet rivus publici Juris. L. 2. Rer. Hamburg. p. 4. Sed mitto Billingos. Revertor ad Wittikindeos. Atque hic mirari subit notitios, qui tradunt, Henricum Aucupem Regem, atque Ottonem Imperatores minus verè à Wittikindo arcessi. In his numerandus auctor Not. Rer. Imp. Rom. Germ. p. 1. d. 20. p. 369. Unicum illi presidium in silentio Wittikindi. Sed minimè duraturum, cum in rebus ad historiam pertinentibus non facile, quod à silentio colligit, admittatur. Hoc minus, quod pro nobis stant annales, Chronici libri multi. Aliud scripsisset, si vel solum Fabricium Albinumque legisset. Ut nihil de antiquis commemorem. Nec movet nos, quod recentiores plerique multum disident à nobis. Faciunt quippe contra alii nobiscum: in primis ex recentioribus Philippus Jacobus Spenerus in Syllog. Geneal. Hist. sub tit. Familia Wittikind. Saxon. Cateroquin est non nemo occupatissimus animadversor originum Germanicarum, qui dubitare hic mavult, quam obstinatiùs negare. Quicquid ex eo, quod Detmarus de serie hujus generis tacet, nil adversum nobis inferat, facile est intellectu. Sape enim prætereunt historici quedam, non quod negent, sed quia, in se res dant, aliò spectant stylum. Adde hic de Crantzio, non
satis

satis sibi constare, cum memorat, Henricum Aucupem primo omnium titulo Ducis Saxonie praefuisse. Et tamen jam diu ante Henricum Saxonie praefuerunt Duces hoc titulo, hoc jure, his in signibus. Nempe describere alios, obliuisci sui, perperam allegare quaedam, Crantzio non rarum. Unum cuperem Wittekindum Corbej. legisset. Aliter, opinor, scripsisset.

(i) Albigo, aliis Albigio, nonnullis Albio, multis Alhion, Germanis Chorographis Alwig, vel Adclwig. Quibusdam Abbion vel Addion signatus. Cyr. Spangenh. An. 785. Ejus insigne extat apud P. Albinum Stamb. p. 450. Ubbo Emmius, cetera probatus scriptor, & ut observo, optima Chronica secutus, Wittekindi fratrem vocat. Minus verè, nec in hac parte excusandus, nisi figurà quadam locutus.

(k) De exitu hujus memorant varii. Casus in octava Karoli M. adversus Saxones expeditione. Bouckholt locus stragis. In vetustissimis annalibus Botolz lego. Legunt tamen alii Bobbot. vid. Aut. vit. Kar. M. p. 244. Spangenh. Baucholtz reddit. Nec in scite. Genius hic Tiotismi cultioris est. Videatur is ad A. 779.

7. Generis, quod in nostro se extulit, duo extiterunt munimenta, Wittekindus II. & Wichbertus: (p) Una horum mater, Suatana celebratur, progenies Czechi. Hæc altera Wittekindi Magni uxor: altera, cui Evæ nomen, jam ante accepta est à Cimbris. Summam vero Pater operã posuit, ut filii redderent Patrem. Præcipuū sollicitudinis argumentum erat, disciplina. Bello iter ad gloriam ostensum. Materia virtutis sive in pulvere, sive ad palum crescebat. Hinc fingendis animis robur: Hinc firmandis corporibus grande adjumentū venit. Patri curæ, filiis obsequii pretiū

inſigne redditum fuit. Imitamini Principes.
Enitimini, exemplum exprimatís exemplo. Si
omnia ruant, hoc ſolo vitabitis ruinam. Stabi-
tis invicti, ſtabunt Principatus. Florebitis. Vos:
florebunt Veſtri, florebunt poſteri Veſtrorum.

(1) *Ambo honeſta progenies Patris. Fœdat Niemius
hanc laudem. In ruborem dare Niemium quilibet poteſt.
Genuit honeſtè filios Wittekindus. Genitos bello, patientia,
optimis in magna fortuna artibus effvefecit. Spurium nul-
lum habuit. Habuiſſe verò aſſerit Niemius. Sed nugatur,
mentitur Niemius. Vel ſolus Witecbindus Corbejenſis ſuffi-
ciat homini coarguendo. Uxores habuit duas. Prior EVA,
Danica ſtirpis. Huic Patrem vindicant Gormonem I. Si ta-
men vindicant rectè. Alii deſtinant alium. Plurimis geni-
tor Gottricus Gormonis, ſi probe tradunt, filius. Hic multis
Gottfridus appellatur. Nonnullis Seiſfridi, & ſi paulum in-
fleſas, Siſfridi nomine effertur. Autorem habemus Svanin-
gium, qui ut aliàs Scriptores ſue gentis, ita hic fortè Albicium
ſecutus eſt. De nominis varietate excipi aſſenſu ſententia poteſt.
Ceteroquin ſuſpectum, quòd de Gormone I. traditum. Chron.
Dan. An. 757. ex Saxone Grammatico, & Huitfeldio. Suſpecta
mibi Saxonis, & qui Saxonem hic colunt, fides. Rectiſſimè
Emmius, Friſiorum doctiſſimus, pronunciavit dudum, Saxonis
Sialandici annales, præſertim de ſeculis illis priſci, Poëſin magis,
quàm hiftoriam ſapere. A.C. 809. Id optarem quoq; expendiſſet
Petrus Lindeberg in comment. rer. memorab. ex bibliorb. Ran-
zov. cum de monumento Frotonis diſſerit. Quid de monu-
mento Gormonis III. quòd idem eodem libro exhibuit, ſentien-
dum ſit, promptum eſt judicare eruditis. Parum ergo præfert
certitudinis, quòd promitur de Regibus Danicis ante Gottri-
cum. Ut vero ſit mibi ſimile, Evam Gottrici Filiam fuiſſe.
Evam ſcribimus in contextu operis. Alii Geram ſcribunt, ut Cyr.
Span.*

Spangenberg. Ant. Albizius, Hen. Buntingus, novitiis complu-
res. Sed scribant, nos aestimemus antiquissimum utriusq;
gentis decus, amicitiam à multis seculis cultam, necessitudi-
nem matrimonii ab ultimis, quantum recordamur, tempo-
ribus innixam. Nempe jam olim Danis Saxones, Saxoni-
bus Dani connubio juncti. Repetitur novissime sancti fœde-
ris exemplum in Ser: mo Johanne Georgio III. est. Poste-
rior conjux Suatana (aliis Svaterna) Ducis, ut tunc erat, Bo-
hemici filia. Hujus & auspiciatum, & fœcundum matrimoni-
um fuit. Quod ex Eva genitum, prematuro ereptum exitu
est. Ex Svatana major natus Wittekindus, Patris sui cogno-
minis filius. Vulgo Wittekindus II. ut locus discrimini esset,
appellatus. Alii Wigbertus, aliis Wigbrechtus, aliis Wipprecht-
us. Idem ejus nomen. Forma literarum nominis saltem
diversa. Utriq; uterq; legitimus Parens. Origo eminens,
vita ceteris exemplum, fortitudo supra fidem, matrimonium
sanctum fuit. Honestus Pater, honesta mater, non nisi ho-
nestam procreare sobolem possunt. Qui negat, ut crimine-
tur, improbus, qui nescit, & eructare tamen Niemianas in-
eptias audet, omnium ineptissimus debet censeri. Sed unum
tacere hic nolim, Wigbrechtum Hasale germanum fratrem,
quem ex Eva suscepit, non esse confundendum cum Wigbrech-
to Wittekindi II. germano. Quod si ignores, facile nebulas
offundet Chron. Brunsvic. Henr. Buntingi, p. 26. Propterea hoc
distinctè expedit Albizius in genealog. Ottonum.

8. Libera quondam gens, liberi mores gentis
viguerunt. Populus belli alumnus, propago po-
puli Martia, Respublica popularis. (nr) Proce-
rum magis consilium valuit, quam imperium.
Munus, quod gesserunt, legibus circumscriptum,
potestas à populo, autoritas à bello fuit. Nul-
lum

lum jus heredibus innixum. Prætura belli col-
lata ad tempus. Res Imperii in concilio popu-
li decisæ. Regiminis firmamentum populi nu-
tus, Procerum cum populo consensus. Hoc
veteris Saxonix ingenium erat. Caruit regi-
bus antiquissimo illo ævo. Seqviori demùm
tempore auditum nomen regum, usurpata regia
potestas. (n) Acciti à Saxonibus reges. (o) Nec
reges modò, sed etiam Imperatores.

(m) Pugnans cum historia, quæ ad hoc argumentum
recensuit Siffridus Petrus, præter hunc Novitii quidam. Ille
diplomata allegat manifesta falsitatis. Saxonix (vetustissima
illi) Dominos imponit præter verum. Hereditarium in Saxo-
nes jus defendit contra annalium fidem. Wittekindum be-
neficiarium facit nullo veritatis argumento. Eundem funi-
bus vincitum ad Carolum venisse, non memorat, sed fingit. Ex-
cusit jam olim sententiæ vanitatem Emmius in Apolog. refut.
& verit. asserit. Sed in proclivi est refellere sententiæ Siffri-
di. Nobis assentiuntur omnes probi Scriptores. Diplomati
Siffrideo diplomata opponimus, sed quæ sint sine nevo. Nova
illa & plena commentis vitio ruunt suo. Nostra invicta
sunt, & secunda adversus ruinam.

(n) Quæ Tacitus in parte libertatis, liberorumq; co-
mitiorum, de Germanis, ea nos de Saxonibus affirmamus. De
illis jam dudum Conringius, post hunc novitii, novissime
Miltzius cap. 6. in diff. de libertate, ut inscripsit, omnimoda
exposuit. Nobis reddere scripto, quæ scripta ab iis sunt, præ-
ter instituti leges visum. Ut Saxonum eadem, quæ cætero-
rum Germanorum, ita nec diversa Frisiorum, indoles fuit.
Utrobique liberos gentis spiritus observo. De Frisiorum ingenio
monumenta suppetunt multa. Res imperii omnes voluntate
popu-

populi gesta. Argumenta in comitiis, quæ dicebantur, Ulfstalbomicis, plenissima lucis, plenissima libertatis. Signavit ea Ubbob in Fris. descript. In Comitiis lata leges. Idem legibus, quæ Comitiis inditum nomen. De his ex Ubbone monuit Conringius c. 28. de Orig. jur. Germ. De Saxonibus addere non vacat. Tantummodo meminerim, cur Tacitus nil prodiderit de Saxonibus sub nomine Saxonum. Cum non multò post de iis recitaverit Ptolomeus. Sacarum enim illud Saxonumq; nomen haud dubiè Saxonum est. Aucta enim Sec. IV. nominis fama, aucta gentis gloria in immensum est. Interea sufficiat Saxonas Tacito sub titulo Cheruscorum atq; Angrivariorum, innotuisse. Videatur A. I. II. XI. XIII. & lib. de Mor. Germ. Nempe II. & III. Seculis respirarunt à bellis nostri Saxones, donec Sec. IV. sub nomine Saxonum negotium facerent Romanis: sed hæc & id genus alia diffuse persequimur in Historia Germanica MSpta.

(o) Palam est, Henricum Aucupem Saxonem, & prognatum Wittekindis Regem fuisse. De Rege hoc Albertus Abbas Stadenfis pronunciat hunc in modum. Natus est Ottoni filius nomine Henricus, qui primus liber à potestate regnavit in Saxonia. Ann. 917. Nec eo secius manifestum, Henrici posteros in fastigium Imperatorum subvectos. Ut rectè scripserit, quisquis tandem nuper Gallicè scripsit, Saxoniam Domum ab ultimo tempore augustis decoribus fundatam provectamq; esse, Vid. suite de Europe Vivante, sub tit. SAXE.

9. Respublica, reipublicæ facies, regendi rationes ostensæ Habet posteritas, quod æstimet, habet quod miretur. Rector ibi populus, defensor populi Wittekindus, Dux fato monstratus, & à cladibus ad majorem impetum surrecturus. Idem huic, quod populo, odium servitu-

C

vit-

Virtutis: idem amor libertatis. Una metā, aut vincere, aut mori. (p) Heros, si non hostium semper, tamen fortunæ domitor suæ. Nunquam à se diversus. Idem victor, qui victus: excipere pericula & ferre paratus. Inter adversa constans, & firmus contra ambiguos eventus. Animus in dubiis major, impetus vehementior post stragem notatus. Alii expectare pericula, ipse provocare maluit, nullo territus casu, nullo metu depressus. Audere, experiri pro suis, inferre hostibus gradum, irruere in obvios, perumpere ordines militares, eximium fortitudinis apparuit monumentum. Demùm permittere fatis, exitum, constantiæ juxta & patientiæ argumentum fuit. Hujus complecti res gestas arduum multis, vix possibile aliis est visum. Mihi excusatio à conatu, votum pro viribus erit.

(p) *Verba Legatorum Saxonorum apud Wittichindum. Aliam, inquiunt, causam nullam Saxonibus esse scias, nisi vincere velle, aut certè vivere nolle. Huic majorum virtuti, si quisquam, institit Wittekindus, Dux sue gentis. Scriptores rer. Francic. & qui hos sequuntur, multò aliter, quàm volumus, actiones Wittekindi interpretantur. Nunc fidem vellicant, nunc rerum novarum studium, nunc deniq; tyrannidē exprobrant, A. Fr. 778. 782. sepe toti genti imputant, quod alii uni Wittekindo A. 775. Conf. Ad. Bremens. l. i. cap. 9. Abb. Stad. A. 775. & 782. Nempe subsidium ab armis, ultio ab amore patriæ.*

patria profecta est. Disertè scribit Abb. Stad. Saxones non prædandi occasione, sed ulciscendi Francorum terras populosos esse: A. 778. Et reperias nihilominus Scriptores, qui imbecillitati indulgent, nimis acuate odium odie pagana religionis. Sic frustra sunt, qui rebellionem exponunt, cum quis nititur contra dominatum, cum pertinacissime insistit suo juri. Dandus religioni honor: nec tamen propter eam justitia illudendum.

10. Wittekindi initium felix, dignitas magna, nec pejor progressus, exitus saltem, si divina spectes, felicissimus fuit. Carissima Duci libertas suorum: servitus subinde metuebatur. A tributis tædium, à vexationibus odium nascebatur. Exempla majorum animo inhærebant, (q) præsentia oculis obversabantur. Spirabant bellicum Franci. Prætexebatur religio; (r) fortè dominatio tegebatur. Factum his rebus est, ut qui olim colebant amici, (s) jam hostes in se grassarentur. Nempe fatale erat Saxonibus Carolingorum nomen. Nihilo mitius omen in Merovingis habuerunt. Auxilium offensâ, beneficium odio quandoque repensatum.

(q) Sufficiat nominasse Theodoricum Regem. Hunc defenderant adversus Thuringos: Sed mox exiit Francus fidem, jamq; conspirat cum Thuringis. Mox deliberat de Saxonibus opprimendis. Oppressisset, nisi Saxones rescissent dolum. vid. Monach. Corbej. Ann. 1. Et ex eo Albin. Stamb. p. 38. Etiam liceat referre de Dagoberto. Quod in fide Theodorici, in hujus mansuetudine desideramus. Produunt de ejus in Saxo-

nes crudelitate Wern. Rolewinck in Fascic. temp. Sext. et. & Sigebertus Gemblacensis ad A. 630. Qui tamen paulò ante, quàm vivis excederet, tributum Saxonibus remisit, ipsorum quoque auxilium accivit adversus Slavos, id. ad A. 642. incusat tamen ex Aimoino Saxones Goldastus de reg. Bob. l. 2. cap. 2. p. 109. Nempe incusat non servata fidei: imò & ego incuso Francos non servata moderationis: Non desunt causa nostra subsidia firma: Sigebertus quoque incusat Dogobertum expilatarum Ecclesiarum, & mira quaedam, licet non sine superstitione, memorat de iis, quae acciderint post obitum bujus regis, ad A. 645. De Carolo Martello, qui sub titulo Praefecti regiam complexus potestatem est, memorant A. Fr. A. 737. Hic vectigalens fecit gentem. Martellum sequitur Pipinus, & novum tributum imponit. A. E. 758. Acerbum hoc genti, & planè intolerandum. Propterea indignari, mox ulcisci, & excurrere in Francici regni fines, & praedas agere cepit. Scriptor vita K. M. anonymus tacet hanc causam, dixisse contentus, Karolum in comitiis Wormatiensibus decrevisse Saxonibus bellum. Idem asserit Scriptor, qui condidit Francicos annales. A. 772 Ceteri annalium Scriptores eadem penè verba retinent. Retinet Mooachus Prumiensis in Cbr. A. 772. Abbas Stadenfis vocibus saltem paulum mutatis reddit auctorem annalium Francicorum. De reliquis non attinet monere. Tantummodò Eginhardus, sanctior Karoli M. scriba (non gener) hanc sibi vindicat laudem. Is belli initium signat, causam exponit de vit. Karoli M. cap. 7. Eginbartum descripsit Adamus Bremensis H. E. l. 1. cap. 6.

(r) Gratum DEO pignus, pietas: sancta nomina, religio, dignitas sacrorum. Valent in toga, valent in sago, momentumque habent apud defensuros. Invadendi titulum non praebent. Prohibent litera diviniore hunc abusum. Propagandi Imperii artes à prudentia, jus, juris titulus à justitia depro-

depromuntur. Est belli fas, pugnare adversus hostes. At quid
 nam hostes? qui injuriam inferunt. Hanc ulcisci gloriosum,
 propulsare, honestum. Religionis certe obtentu capessere bel-
 lum, exuere fortunis gentes, injustum. Jam habes, quod ju-
 dices de bello Karolino. Praecipue hujus causam à Religione
 arcescit Eginhardus. Bellum, inquit, susceptum est, quia Saxo-
 nes, sicut omnes ferè Germaniam incolentes nationes,
 & natura feroces & cultui Daemonum dediti, nostra-
 que religioni contrarii, neque divina neque humana jura vel pol-
 luere, vel transgredi in honestum arbitrabantur. Haec tenus
 Eginhardus: totidem verba retinet Magister Adamus. Feroci-
 am, miror, quod imputet. Iisdem sanè coloribus alii depingunt
 Francos. Rôlevincius postulat crudelitatis. A multis emula-
 tio objicitur. Sed fuerint feroces. Fuerunt autem, cum depel-
 lerent servitutem, cum assererent libertatem. Nil prodest cau-
 se Francorum. Belli certe justitia non sufficit. Percurrat,
 qui velit, capita Fecialis juris. Manifestum erit, quod diximus.
 De cultu Daemonum fateor grandem errorem, & recitatu scœ-
 dum. Colligo hinc peccasse in DEI M, quatenus natura cogni-
 tum, violasse partem juris insiti, recessisse à prescripto religio-
 nis naturalis. At qui vero hic pro Eginhardo argumentum,
 novus bello Carolino titulus? Imo titulus. Satis speciosus pro
 justitia armorum. Si modo satis solutus & suffecturus tan-
 ta mole. Esto verò genti gentis causa permissum, vindicare
 publicum DEI contemptum, quatenus religioni naturali ad-
 versum. Negabunt Saxones, se contempsisse. Ut qui pro
 sacris suis tentare omnia, mortem optere ipsam non recusa-
 rint. Stat pro Saxonibus Adamus Bremensis, ante hunc
 Wittichindus Monachus. Qui per exprimit significanter
 affectum eorum erga sacra, dum veneratione veneratos scri-
 bit. Superstitiosa quidem devotio, sed non conjuncta cum
 contemptu DEI, multò minus cum injuria Francorum. Si

Etiam statuerunt in Francos exempla poenarum, reddere jus
juri aut ut ipsi arbitrabantur, rependere injuria vicē, ac suppli-
cia suppliciiis ulcisci voluerunt. Nam quae apud Francos religionē,
apud Saxones labem habebant: quae illis sacra, his profana
videbantur. Documento sunt Fresones, vetus Saxonum po-
pulus, qui Bonifacium A. 754. non ob aliam causam pereme-
runt, quam quod predicasset contra sacrum arvitum, contra
instituta majorum. An. Fr. ad b. A. Ut non magnopere sit mi-
randum, cur Wittekindus dato ab antecessoribus exemplo gras-
satus sit in Francos cur persecutionem, ut dicitur Bremensi
l. 1. c. 9. moverit in Christianos. Sed aliud contemptus docu-
mentum à rerum creatarum cultu. Imo non contemptus, sed
cognitionis, sed cultus DEI naturalis, licet plurimis errori-
bus intermixti. Argumento sunt tot numina, tot numinum
nomina, tot templa apud antiquissimam hanc gentem. Unum
dolendum, quod recta non iuerint via ad cultum, quod veri
Numinis investigationem suspenderit, quod recte rationis in-
quisitioni obicem posuerint, quod fingere denique, multa malue-
rint, quam indagare. Negligentiam sciscitandi incuso. At
multum distat negligentia à contemptu. Ingemiscendi hic neces-
sitas mihi, non Francis inferendi belli. Sicut verò id de religio-
ne naturali haecenus, ita de Christiana omnium constat evi-
dentiissime. Toto errant caelo, qui ad ladendas gentes, ad
cienda bella, ad exuendos fortunis suis populos traditam pu-
tant. Rectissime in hanc rem jam olim pronunciauit Cajeta-
nus. Verba Grotius habet. Quod temerasse divina humanaque
jura recensuit, ad pacta fortean spectat. Sed quae pactorum
peranda fides est, cum mutua emulatione rumpuntur? Cum
exempla adsunt ab altera parte ruptorum? Cum augentur
emulationes, cum injuria cumulantur. Multa in recessu habent,
quae hic prodidit Wittichindus. Saxones, inquit, variam fidem
Francorum experti. Quod de finibus conturbatis cum ap-
plau-

plausore Bremense l. i. H. E. c. 9. recitat, habet pondus. Nisi ta-
men hæc Saxonum facta præsumpto cuidam juri inuitantur.
Lis de confiniis erat. Jus Franci allegabant. Saxones non se-
cus. Hoc nomine fiebant cædes, rapina. Non à Saxonibus solis,
sed, ut autor Eginhardus, vicissim. Qui legem ferret? Uterq;
populus liber erat. Arbitro utriusq; delecto opus fuit, cum neu-
ter invito alteri limitem ponere posset. Quæ enim paris po-
testas in parem? Sed fortasse hic latuit arcanum Francorum.
Romulus sane nullos regno suo fines ponere voluit. Ut nun-
quam deesset materia bellandi. Callide satis, si satis juste. Hoc
certe est affectare causam belli, non habere. Multi haud se-
cus suspicantur de Francis. Demum hic notari velim, differre
quæstiones de bello Saxonibus inferendo, & de illato. Ibi
Francorum jus, hic fides præbet materiam reprehensionis. Huc
digitum intendunt Regino. 778. An. Fr. A. eod. & 782. 793.
Ubi rebellandi consuetudo Saxonibus, tyrannis Wittekindo ex-
probratur. Eodemq; pertinet, quid Abbas Stadensis imputat
crudelitatem in Christianos, ut quibus vim, arma, gladium
intentasset, A. 788.

(s) Tempore Valentiniæ Imperatoris copias, vires,
consilia junxerunt adversus Romanos. RICHIMERI AVO Fran-
cis auxilia summisserunt. Illi bis adversus Thuringos, hi illis
adversus Gotthos. Unus fidem faciat Wittichindus. Saxones,
inquit, summa pace quieverunt, societate Francorum atq; a-
micitia usi. Sed ut omnia, ita amicitia quoq; mortales. Facies-
sit sæpe amor in odium, cum nulla ex amore utilitas, contra ex
odio quæstus speratur. Prima odii, post odium dissidii causa a-
mulatio. Invidebant Franci Saxonibus laudem bellicæ virtu-
tis. Ita metuebant potentiam, rati non profuturum in rem
suam, tam potentibus amicis uti. Hinc Regi Theoderico à suis
in os dictum, à Saxonibus olim ruinam Imperio Francorum
imminere, ut qui indomiti essent, juxtaq; invicti. Hinc re-
ductis

facti in gratiam Thuringi, Saxones pro hostibus habiti. Hoc
Thiadericiana fidei gratitudinisq; specimen fuit. Wittich. Ann.
I. Laudat P. Æmilius suos Francos. Ego meos Saxonas. Hi
apud Marcellinum Romanis formidabiles, apud Diaconum ter-
ribiles, Francorum ipsorummet sententia prestantes corpore
& animo vixi audiunt. Sententia summam habet Witicbin-
dus. Nil defuit genti in parte fortitudinis. Sola defuit pietas
Christiana. Atqui hæc svadenda, non armis incutienda erat.
Invitare, obtestari, monere per Antifites, pulchrum & pium:
Vim, minas, ferrum adhibere, illicitum erat & iniquum. Unum
vel in transcurso hoc venit in mentem mirari, cur Eginhardus
prater id, quod Saxones turbatorum finium accusat, non aliud
causa Francorum presidium querat. Querere autem forte
potuisset in capite denegati tributi. Quod superiori tempore
impositum, nunc detrectasse Saxonas, non suspicaberis ex va-
no. Adeo obtendebant causam libertatis, quam vel vitæ redi-
mere jactura, pro glorioso habitum. Primò perniciofa genti
obstinatio. Mox salutaris, ad ultimum orbi Christiano profu-
tura in exemplum. Quam enim difficiles recipiendis Christi
sacris, tam retinendis postea constantes fuerunt. Veneror
cœleste arcanum, dum principium contemplor & astimo even-
tum.

II. Res à suis repetenda principiis est. An-
nus agebatur supra septingentesimum primus &
septuagesimus, initium amplificandi Francorum
regni. Decefferat vita Karolomannus, Karoli,
quem titulus magni illustravit, frater. Sic fa-
ctum, quasi fati ducentibus, ut regni moles re-
diret ad unum, Karolo suppeteret materia cref-
cendi. (1) Principiò res domi ordinatæ: tunc de
exte-

exteris cogitatum. Regnandi auspiciū à pietate coeptum est. Inde propagandæ ardor Religionis inflammavit Regem. (u) Habitæ consultationes sequenti anno, & Wormatia Comitibus delecta. Deliberandi argumentū Saxonici mores sumebantur. Ordines, Purpuratiq; omnes, & populus universus, belli, quod Saxonibus destinabatur, consilium probant. Causa persuadendi non una. Erant, qui referrent, Saxones sociorum jure abusus. Alii causabantur, Christiani interesse exempli, ut fana extructæq; ad fœdos cultus aræ diruantur. (x) Dirui autem non posse sine bello. Vertere in hoc DEI, Regisq; honorem. Consilio respondit decretū. Mox sumpta arma sunt & in Saxones conversa.

(t) *Abbas Stadensis scribit. Karolus ad capiendum ex integro Regnum intendens animum, in villam Corbanacum venit. A. 771. Hactenus regnum inter fratres divisum erat: Carolus Noviomni, Carolomannus Svesione regium in signo capit. Aut. vit. Kar. M. A. 768. Nunc sublato fratre, solus rerum potitur.*

(u) *Poeta Vetus A. 775. Hinc statuit, requies illis ut nulla daretur: donec gentili ritu cultuq; relicto, Christicola fierent, aut delerentur in ævum. Nec potuit inficiari hoc Abb. Stad. A. 775. Si utriq; fides, immitte Caroli consilium fuit, & certè preludium Hispanici moris. Cujus in India documentum integra gentium excidia præbent. vid. Bartbolomæus de las Casas, Episcopus Hispanus, in descript. Ind. Latine, & non ita pridem Germanicè edit. Neq;ve hic ab uno alteròve ad omnes, à Canibalis,*

D

de

de quibus est in Christoph. Columb. navig. cap. 87. & 88. Ed.
Basil. ad universos Indos colligere licebat. Sed tam facile præ-
posterus ille ardor in sevitiam desinit, cum debuisset in comita-
tem. Nempe homo Carolus fuit. Asperum dictu, & nihilo-
mitius auditu, vel uno prælio immensam hominum multitudi-
nem consumere. Consumsit autem Karolus prope Thietmelle
& fluvium Basam, alii Hasam scribunt. Vid. An. Fr. A. 783.
Aut. Vid. Karoli M. Spangenberg. A. 783. Vestigia castrorum
Karolinorum ad Hasam positorum hodieq; à Westphalis nostris
monstrantur: conf. Krantz l. 2. Sax. p. 32. Vix conventum de
pace erat, cum bellum restauratur, cum clades audiuntur,
Saxonibus prius morituris, quàm laturis jugum. Præteribo
severitatem sevitie proximam, quàm describit Abb. Stad. 782.
Nec attingam iudicium illud Vehmicum, gravissimis asertum
viris, P. Emilio, Wern. Rolevincio, Abb. Spanheimensi, Aeneæ
Sylvio, Job. Aventino, Alberto Crantzio, Erdwino Erdmanno
Felici Fabri, scriptori annal. Suev. Davidi Chytrao, Bernbar-
do Furmerio, Ubboni Emmio, Henrico Meibomio, Job. Just.
Winckelmanno, aliis multis. Quod si fuit, cruentum fuit &
vitii manifestum, & iniustitie aspersum labe. Nec nulla Wip-
poni causa, ut postularet crudelitatis in vita Conradi Salici p.
430. edit. Pistorianæ. Sed dubitant de ejus veritate non pauci.
Primus, quod sciam, inter recentiores dubitavit Hermannus
Couringius. Post eum novitii alii.

(x) Nempe Carolo duo curarum capita, constituere Im-
perium & propagare fidem, fidei autem præscriptione indicere
bellum. Sive quod putaret fœdos cultus Christiano Regi non
tolerandos, sive quod sibi regnoq; inde promitteret majorem
sanctitatem, sive quod augenda potentie existimaret momen-
tum, Saxones hætenus formidabiles, aut subjicere Francis,
aut, si subjici non possint, conjungere cum suis, ut olim Romulus
Sabi-

*Sabinos conjunxerat cum Romanis. Autor consilii creditus Al-
cuinus, qui pœne is apud Karolum, qui Aristoteles apud Alex-
andrum fuit.*

12. Jam obfirmaverat animum Karolus belli aleam tentaturus. Nec mora. Rectà Saxo-
niam petit: copiæ è vestigio sequuntur. Primus
in Castrum Eresburgum (y) impetus factus. For-
tuna pro Francis stetit. Saxonibus destructa Ir-
mensula, triste spectaculum fuit. Quid facerent
Saxones? Pacis consilio belli calamitatem præ-
vertunt. Annuit Francus, quasi cruentorum
certaminum jam prælagus. Locus sarcindæ
tranquillitati ad Visurgim conditus. (2) Ve-
niunt Saxones, & datis obsidibus paciscuntur
pacem. Sed fucus erat. Mox atrocius resurrexit
bellum, cui gerendo datus Princeps Wittekin-
dus, Heros sicut præpotentis auctoritatis inter
suos, ita animi supra fidem.

(y) *Wittekindi ductus diu Carolo obex, Francis omni-
bus in oculis sudes. Ille suis ingeminare injurias, aestimare ac-
ceptas clades, & exaggerare causam ultionis, verbo demùm
præire & exemplo. Hinc propensa in eum populi voluntas, se-
qui, laudare institutum & ducendi exercitus eligere Impera-
torem cœpit. Spangenberg. Chron. Sax. A. 772. 777. 778.
Propterea Scriptores Franci una omnes voce affirmant, Saxo-
nes suavis Wittekindi ad arma reversos. Hinc novus ille Saxo-
niæ suæ Arminius, turbator audit & tyrannus, cum revera
liberator esset. Autor Ann. Fr. non erubescit nostro dicam*

scribere: scribit autem ad hunc modum. Saxones, Widichindo Tyranno annitente, Francorum terminos usq; ad Rbenum ferro & igne devastant. Nempe olim Rbenus Christianae religionis in Germania limes erat. Jam penetrat ad Visurgim usq; & Albim.

(2) Eresburg tractu temporis Meresburg (hodie Stattberg) sive pudoris, seu religionis causa appellatum. De eo multa annotat Meibomius, & ex eo Winkelmannus, & praecipue autor monumentorum Padebornensium p. 60. & 61. Castrum in edita rupe excitatum, & situ atq; arte, ut illa tempora ferebant, in Saxonia Cis Weserana ad fluvium Dimelam, firmum, olim à Francis, nuper à Suedis bello tricennali occupatum. Vestigia, quibus ad Irmensula sacrum aditus patuit, frequenti litantium ingressu prorsus attrita invenient, qui eò venient, qui videbunt.

(2) Ann. Franc. A. 772. Qui Tacito & veteribus Visurgis, Teutonicis scriptoribus Wisara, ut Abb. Stad. A. eod. plerisq; Wisora, Aut. Vit. Kar. M. aliis Wisuracha, Ann. Fr. A. 882. Multis Wesera pariter ac Wisara scribitur, ut Regi noni aliisq;. Hinc notum apud terra mensores nomen cis- & trans-Weseranae civitatum, de quibus in historia Germanicarum rerum per differuimus exquisitè. Eò pertinent cis- & trans-Albina: in his excellit Hamburgum, celeberrima metropolis, Ad. Bremens. l. 2. H. E. cap. 8.

13. Prout natura, sic studium erat Ducis. Ingenium militare, corpus (aa) validum & labori assuetum. Ausus subinde egregii, usus rerum bellicarum excellens. In acie instruenda prudens, in hoste aggrediendo cautus, in sustinen-

niendo constans apparuit. Si quid fecisset, cura, si expeditionem suscepisset, fortitudo perspecta est. Nonnunquam astu, interdum vi, semper manu valida utebatur. Ignavia in castris probrosa, in acie capitalis. Nec principes ipsi extra hanc sortem. Bertholdi (bb) seu culpa seu vitium morte vindicatum. Nil desideratum in Wittekindo. Dignitas, prudentia hæc magnanimitate stabilita. Imagines exemplo, exemplum in virtute ostensum. Religio pertinaciter defensa, quamdiu de meliori non constabat. Quod Karolo de Wittekindi, id Wittekindo de Karoli sacris videbatur. Uterque hic quærare asylum: sed dispar quærentium causa, nec idem eventus. Tandem victrice Caroli Fortuna animus flexus. (cc) Occasio ex calamitate sumpta, calamitas ad æterna gradus fuit. Nempe sic bona sæpe in detrimentum, detrimenta contra vertunt in bonum.

(aa) Corporis habitum ex imagine in fano Engerano posita colligunt. Cippus ibi visitur Herois. Versus recitat, D. Chytraeus Chron. Sax. in Westph. Imaginem pingit Petrus Albinus in Chron. Misn. p. mib. 439. Et Balthasar Mentzius in Syntagmate, ut vocat, Epitaph. ante pæfat. explicat Winkelmann. descript. Sax. Westph. p. 195. Ex imagine in cippo incisa multi jam dudum Herois animum, gravitatem singularem æstimarunt.

(bb) Spangenberg A. 772. Bertholdus hic unus primorum gentis memoratur. D 3 (cc) Hoc

(cc) Hoc rerum statu Saxonia coaluit cum Francis. Exitus tanti belli hic fuit. Vicerat Carolus Saxones, non ut servirent, sed ut iisdem legibus, pari cum Francis jure atq; dignitate viverent. Ab hoc tempore summa utriusq; gentis invicem officia viguerunt. Ac vero in unam coivisse Rempub- licam, testis est Eginhardus. Bellum, inquit, constat esse fini- tum, ut Francis adunati, unus cum eis populus efficerentur, de vit. Kar. M. cap. 7. Eginhardum, ut alibi solet, iterum hic ex- scribit Adamus Bremens. H. E. l. i. c. 7. Contra quàm id prodi- tum de Slavis est, qui subiecti Francis, non adunati dicuntur. Neq; id solum de Slavis, populo non Germano, sed etiam de ipsis Germanis eventus comprobavit. Nominatim id constat de Veteribus Toringis, Bojis, & similibus, qui non cives, uti Saxo- nes, sed meri subditi Francorum facti sunt, ut demonstravi- mus in historia Karoli M. Hinc si quid à Regibus gestum pub- licè est, coram populo Francorum atq; Saxonum dicitur gestum. Disertè Wittichindus: qui olim socii erant & amici Francorum (erant autem Saxones) jam fratres, & quasi una gens ex Christiana fide facta est. Ann. 1. Propterea idem in rebus Imperii jus suffragii, idem in Comitibus sedendi honos. Alibi Wittichindus. Omnis, inquit, populus Francorum atq; Saxo- num jam olim designatum Regem à Patre filium ejus Oddonem elegit sibi in Principem. Similiter Abb. Stad. A. 936. Otto Magnus eligitur ab omni populo Saxonum & Francorum. Is Saxones preponit, fortè non obscuro jam emulationis utriusq; gentis argumento. Vid. Wittichindus An. 1. p. 16. Scilicet in- domitus inter clades populus, & nullus obsequii servilis pa- tiens: non superiori hostium virtute, sed sua tandem lassitu- dine, & surgente in ultionem Numine victus est. Eò spectant exempla pavoris Saxonibus divinitus incussi, apud Adonem edit. Basil. p. 210. Meliori loco fuerunt Franci, quibus aliquan- do aer tellusq; militarunt, apud Bunting. in Chron. Brunf. p. 27. Hau-

27. Hausc̄ id ex scriptoribus antiquissimis rerum Francicar̄
quāquam id vix simile vero videatur ob amnes Castris Caro-
lingicis vicinos. *vid. Not. in monument. Paderbornens. p. 68.*
De cetero verum est, quod literis mandavit Balth. Mentzius
Epitaph. Witteb. l. 1. Wittekindum cessisse Carolo, sola Caroli
mansuetudine allectum atq; delinitum, nulla, nec adversa,
fortuna fractum. Fessus ipse Carolus est, nullum sibi, nullum
Francis laboriosius bellum fuisse. Annis duravit tribus &
triginta. Eginb. cit. l. Consentit Poëta anonymus de rebus
gestis Car. M. Adamus Bremensis H. E. l. 1. cap. XII. & l. 1.
cap. VII. Quāquam in codice Ranzoviano XXX. anni nu-
mero conciso, & quem vocant, rotundo expressi sunt. Ac
illum sequitur Bangert. Not. in Helmold: l. 1. cap. III. Conf. Mei-
bom. in Wittich. p. 44. P. Bertius rer. 2. Com. Germ. p. 239.
& 303. numerat annos XXXV. Minus rectè, cujusmodi est,
quod Rolandum Caroli sororis filium nulla nixus fide ibidem
prodit. Wittekindus non amplius triginta annis interfuit.
Hinc Monachus Corbej. Wittekindus, inquit, bellum potens
gesit contra Magnum Carolum per triginta fermè annos.
Septendecim expeditiones in Saxoniam susceptas memorat
Spangenberg. ab. A. 772. usq; ad ann. 785. Septima & decima
Wittekindi ad veræ fidei cultum adducti exemplum habet.
Nec idem tamen genti, qui Wittekindo, animus fuit. Illa e-
nim exacto septennio ad arma & pristinam superstitionem
redit. Wittikindus constans permansit. Emmius A. 758.
790.

14. Defesso bellis Carolo, pacem habuit
Wittekindus. Missi vicissim legati & admisi. Ka-
rolus impune veniendi fidem dedit, ac datā ob-
sidibus sanctè confirmavit. Internuncius Amal-
winus

Winus (dd) idemque sopiti disfidii, & reconciliatae jam gratiae testis. Accipitur comiter, & tractatur prolixè. Sancitur inter utrosq; æterna pax, & mutua fide firmatur. (ee) Populo quies ad recreandum ex continuo bello animum concessa. Ab eo tempore perseveravit in amicitia Karolus, in pace Wittekindus, Princeps re & nomine Magnus, & latè propagatis familiis clarus, (ff) & Ducis contentus dignitate. Posteri regnis, imperiis inaugurati, utiles terrarum orbi Principes. Quid utiles? Necessarii planè, & sustinendæ rerum moli pares extiterunt,

(dd) Aliis scribitur Aluvinus. Scriptor Vitæ Karol. M. Amaluvonem, Abbas Stadensis quendam Aulicorum vocat, A. 758. Abbatem, ut solet, sequitur Krantzius in Sax. l. 2. Vir enim fuit honoratus, nec inter proceres Karoli postremus. Autor Annal. Fr. refert, ad fidem Karoli venisse, id est, ut mediæ ævi indoles erat, fide publica à Carolo data. Regino affirmat, Wittekindum & Albionem sacramento firmatos, id est, promissi religione certos redditos, se dedisse in viam, & perrexisse ad Karolum. Unà obsides acceptos testatur Chron. l. 2. ad A. 785. Demùm Karolum in pago Attiniaco (aliis Altiniaco:) convenerunt. Præter veteres vid. Ubb. Emmius rer. Fris. d. 785. & Apolog. p. 35. Turbat nonnihil & mutat Krantzius Sax. l. 2. cap. 23. A. eod. In eo quoad meminerim, omnes consentiunt, Wittekindum A. C. 785. Christi sacris initiatum. Hoc mihi indicium, Wittekindi reconciliationem, & sacrum adeo ejus lavacrum quindecim annis antecessisse Imperii Karolini dignitatem. Disceptant hic acriter, quis
Hero-

Heroem tinxerit sacro fonte. Ludgerus, an Bonifacius,
an Herimbertus? Patris lustrici officium à Karolo M. im-
pletum. Hinc Crantzius in Saxo. Rex, inquit, susceptos in
gratiam iussit baptizari, ipse suis manibus Wedekindum, ho-
noris gratia sustollens. Revocato ex tenebris pro nigro album
insigne additum à Karolo ajunt. Ceterum tot laboribus per-
functo, tandem explenda mortalitas fuit. Sepulchrum, cui
exuvia illata sunt, Engera positum memorat Henricus Bun-
tingus, & cum hoc multi. Alii Padeborna tumulo conditum tra-
dunt, ut Job. Tobias Wellerus.

(ee) Alius Wittekindi, ac multitudinis sensus. Ille
civitati Francorum ascriptus, dignitate atq; affinitate Francica
amplissime auctus. Eò referri possunt, Francici annales;
Scriptor vite Karoli M. Monachus Prumiensis, Monachus
Benedictinus, Aimoinus, Sigebertus Gemblacensis, Abb. Sta-
densis. Cum Wittekindo fuerunt potissimi Saxonica Nobi-
litas, inter hos Albion, primarius post Wittekindum, & Dux
Trans Albanus, tum domestici ac gentiles ejus ferme omnes.
Hac (multitudo) postero tempore exiit fidem, armis ad vin-
dicandam superstitionem resumptis. His rebis tandem acer-
ba victoris severitas provocata est. Ubi notem in extremo,
Karolum plurimos in Saxonia Episcopatus condidisse. Lau-
do pietatis opus. Prudentiam agnosco. Causa destinati-
onis occulta, animi certe hic sensus erat, Religione magis
Saxonum animos regi, quàm armis. Vetus hoc regnandi
instrumentum, & piissimis saepe principibus usitatum. Exi-
lium quoq; pulchro Coloniaram nomine velatum. Augen-
da Reipublice pretextus, revera opprimendarum virium
consilium fuit. Saxones in Galliam, Galli in Saxoniam tra-
ducti. Crantzius Sax. l. 2. cap. 22. Quod intelligo potissi-
mum de Gallia Belgica Germaniae Regno innexa. Hinc Bea-

E

tus

aus Rhenanus in Germaniam secundam traductos asserit, l. 8.
rer. Germ. p. 141.

(ff) Comites Oldenburgici ex stirpe Wittekindi. Hodierni Dania Reges ex stirpe Oldenburgica descendunt. vid. Krantzius, Reineccius, Job. Velde, Winckelmannus, in recensenda prosapia hac curiosi. Qui commentarios familiarum ediderunt, gnauiter nervos intendunt, ut confirment Wittekindum M. non solum Germania, sed etiam Gallia Italiaq; amplissimas ab se editas familias dedisse. Hic memoro 1. Saxonico - Wigbrechticam. 2. Saxonico - Wetbinensem seu Ditgremicam. De quibus nolim quoenquam temere dubitare. 3. Capetivam, quae magnis in Gallia propagata auctibus est. Sed hoc praecipue in dubium vocant doctiores: exponuntq; insuper civilem rationem, propter quam ea opinio invaluerit. Vilhelmus Nangius Monachus ex edit. Pitthoean. nagas, credo, agit, dum Capetivos arcescit à Karolingis. Sed multa sunt, quae aliàs in fide illius monachi desideramus. Franciscus Hottomannus in Francog. p. 240. approbare sat agit Hugonem Capetum Ottonis I. Imp. ex Havide sorore nepotem esse. Henricus Buntingus in Chron. Brunsvic. p. 26. tradit, Hugonem magnum, unde Gallia regibus origo est, descendere ex Wittekindo. Addatur Chytraus p. 48. Et cum hoc multi. 4. Montisferratensem, quae in Italia crevit. 5. Allobrogicam, quae Sabaudiam decoravit. Huc digitum intendit auctor Candia, ut vocat, angustata p. 81. dum Sabaudum vocat Saxonico Heroum sanguine satum. At recedit ab opinione hac, et unà recedit à Lampadio suo Hermannus Conringius in notis ad eum p. 184. 6. Ringelheimicam. Haud praterierim hoc loco, Marchiones Brandenburgicos ex altera, quae Marchia post slavos praefuit, familia ortos, descendere ex posteritate Wittekindi. Quod à Georgio Sabinò memoria traditum per-

*pereleganter est. Conf. in vita ejus Petrus Albinus. Simul ob-
servo, Wittikindeos surrexisse, incunantibus jam fatis res
Francorum. Causam Francis, quorum in Franciam reditus
non parum obfuit majoribus incrementis, In Ludovico IV. Ar-
nolphi fatalis potentia terminus fuit.*

SIGHARDUS.

Dieterichus

Edelhardus.

WERNEKINUS.

Albion. Wichbertus, Hermannus, Bruno. Hasala. WITTEKINDUS M.

Wichbertus.

Wittekindus II.

Walbertus, Bruno. Fridericus. Wittekindus III. DITGREMUS.
qui caruit pro- |
le mascula. |
Ludolfus. |
Ditmarus.

Bruno, ab hoc Tanqvardus. Otto.
Brunonis vicus. |

Dieterichus.

Henricus Auceps. Rex. |

Dedo Friedericus.

Otto M.

Henricus I.

Imperator |

Dieterichus II.

Otto II. |

Henricus II.

Dedo, Timo, Marchio Misniae.

Otto III.

Henricus III.

Dedo. Conradus.

Imperator. |

Otto Dives. Dieterichus III. Dedo.

Albertus. Dieterichus IV.

Henricus Illustris.

Albertus. Dieterichus V.

Fridericus.

Fridericus Gravis.

Fridericus Strenuus. Wilhelmus I. Balthasar. Ludovicus Episcopus Moguntinensis.

FRIDERICUS Bellicosus, à

Sigismundo Imp. Septemvir creatus, Fridericus Pacificus.

& postliminio reversus ad jus Saxonici Palatinatus. De Friderici matrimonio, & quod ejus nomine ipsi obvenit, vid. Wolfgangus Moller. in orat. de vit. Bertold. princip. Henneb. in reliquis. conf. P. Bertius in comment. rer. Ger. l. 2. cap. II.

FRIDERICUS II. Clemens Elector. Continuationem alius locus, aliud institutum poscit.

I. Observo, certissimum Historiæ Genealogicæ, quatenus continuationem eamq; indubitatam seriem habentis, characterem hic sumi à Wittekindo M.

II. Noto in hac Genealogia sententiarum conflictus, quos recitavimus §. 6. (h) Alii enim Ottones Augustos à Brunone, fratre Wittekindi, alii à Nepote hujus nominis accersunt. Alii contra de Brunone Nepote tacent. Multi prorsus negant, Ottones à Wittekindo M. arcessendos. Quod si negant, etiam à Brunone, tanquam Wittekindi nepote, arcessendos negabunt. Sed negantibus his derogamus fidem, denegamus assensum.

III. Lis vertit nihilo minor, utrum Ludolfus Walberti filius, an ex fratre Brunone, quem allegavimus, nepos fuerit? Nobis posterius arripet. Sic reddidimus familiam, familiæ seriem, prout ex animo visum. Quid alii sentiant, supra dictum.

i. Haud

1. Haud supervacuum duxi, illud, quod cœpi ar-
gumentum, accessionibus quibusdã consummare,
& quod sive utilitas, sive voluptas svadet, unam al-
leramve ex cognato historiæ genere controversiam
expedire.

2. Incepto convenit, uti videamus de officio Au-
gustali, quod Marefcallatus, & styli Romani æmula-
tione in alia, atq; adeo Romano Germanica repub-
lica, Præfecti prætorio munus vocant. Cujus initia
quàm altè quidam repetant, non sum nescius: ego,
cui pauca dicenda sunt in hoc transcurso, sentio, non
proferri ultra XII. seculum posse. Arcessoq; illud ab
auspiciis Friderici Ænobarbi; & quanquã concedo
facilè, multò ante in Teutonicorum imperatorum
aulis & viguisse hoc, & obitum fuisse sacri imperii
munus; tamen nego pernegoq; , priùs habuisse hæ-
reditariam legem, quàm rerum potiretur Fridericus
I. Autor est Witichindus, compositis Saxonix an-
nalibus clarus, Ottoni L. quatuor Duces fecisse of-
ficium ritus Augustalis. Episcopus Merseburgensis
fide perinde ac iudicio sincerus, memoriæ tradit, Ot-
tone III. celebrante anniversarium resuscitati Christi
sacrum, splendidissimo ministerio quatuor Principes
esse functos. Recenset Saxonix Ducem, & suo expri-
mit nomine, affirmans, præfuisse eqvis, hoc est, mu-
nus Archimarefcalli implevisse, sed pro illo tempore
nõ tam perpetuo jure, quàm jussu singulari Imperato-
ris, & ut tunc æstimabant, argumento peculiaris be-

l. 2.

l. 4. Conf.
Annal. Lau-
terbergiani.

beneficii ac favoris. Demum Anobarbi avo profapia
additum hoc decus, & justo ordine transmissum est
ad successores. Ut nunc expeditum sit intelligere,
quid fuerit, quod ab hoc primum tempore certae
alicujus familiae principes AB OFFICIIS Augusta-
libus memorentur. Scriptores avi medi OFFICI-
ALES signant.

3. Et id, opinor, iterum documento est, fuisse u-
sum ensis Mareschallici ante partam septemviri Au-
gustalis dignitatem. Cum pro vero accipiant histo-
riae nostrae periti omnes, seculo primum XIII. salu-
taribus Germaniae initiis coepisse definiri numero
Principes, qui & nominarent & eligerent suis suf-
fragiis imperatorem.

4. Neque eo secius de Rutae insigni observare in-
tegrum est, sumsisse a principio Ascanios, & ab his
transiisse ad Wittikindeos, veteres illarum terra-
rum, respectu quarum imperatoris Friderici auspi-
cio concessum est, haeredes.

5. Ex quo apparet denuo, Rutae fertum usur-
passe Saxoniae Duces nondum honore Septemvi-
rum auctos. Vulgo Albertum, nos Bernhardum Al-
berti Ursi filium, primo hujus gentilitii insignis lau-
de impertitum sec. XII. nominamus. Hinc Abbas Sta-
densis: Bernhardus, inquit, Comes de Anhold sus-
cepit Ducatum Saxoniae, A. 1180. Atque eundem in-
augurationis diplomata gestandi rutae insignis be-
neficio affectum confirmant. Assentiuntur Alber-

tus

eius Crantzius Sax. l. IX. cap. 19. Georgius Fabricius de Elector. Sax. in Bernard. II. cum his Spalatinus, & novissimè Spenerus in Syllog. p. 249. Sed discedunt pleriq; à nobis, & primordia gestati insignis repetunt ab Ottone Henrici Leonis nepote, alii à prioribus retrò ducibus: utriq; præter verum.

6. Etiam reperiuntur hic, qui peraudacter scribant de Saxoniae Palatinatu, & quum non habeant, quos sequantur sententiae suae auctores, sequi tamen se fingant. Nec dubitant, neq; in hac parte obnitimur, origines ejus referre ad Carolingos. Namq; isthoc munere & decori imperii, & necessitati serviebatur: nec obscura est nobis ratio, nec fugit rerum Teutonicarum gnaros, cujus summa eò valet, quòd, quum Saxones in Francorù civitatem adscripti, servassent usù Saxonici juris, nec Franci à Francico recessissent, duos adscisci oportuerit Palatinos, alterum in Orientali Francia, alterum in Saxoniam juri dicundo præfuturum. Sed, si quando jure hæreditatis tradicœperit, quæras, appellabo sec. XII. & unà appellabo Friderici I. largitionem.*

7. Burggraviatus, qui dicitur, Magdeburgicus ab Ottonis I. ævo ad nostram usq; memoriam hoc nomen atq; dignitatem habuit. Prima ejus monumenta servat Cœnobium Gerundense: ad hæreditaris leges multò seriùs redactum accepimus. Quippe seculo tertio decimo adulto à dynastis Schrapelanus delatus est ad Saxoniam Electores, duraturo ad

* Sec. XII.
Septemviratus Saxonicus æterno jure Saxoniam Palatinam cui innexus, usu atq; consuetudine valuit, sec.

omnes

XIV. firmatus est publica imperii lege.

Q11 n 29930
omnes posteros jure. Transactiones super eo nostro
& superiori seculo initas rejicimus in aliud tempus.

a Hos nectit
pulchrè mo-
numentum
Misenense
in templo S.
Afra sacro.

(b) Ditmaro
Merseb. Ot-
to Frising l.
6. cap. 24.
Sigebertus
A. 968. &
ex eo aut.
M. Cb. Belg.
p. 79. Initia
repetimus]
ab Ottone I.
Errat hic
Fabricius ,
qui ab Hen-
rico Aucu-
pe.

(c) A. Fr.
passim.
(d) Ac. 727.
(e) Witech-
indus secul.
X. Ere sburg
& Werlaon
in Urbibus
numerat,

Annal. I. p. 8. & 10. Abb. Stadens. A. 971. Magdeburgum commemorat metropolin
inter Albianas. Hamburgum enim sec. IX. A. 810. Castellum, 833. civitas (non
Urbs) transalbina memoratur. De Vesperanis alibi dicetur.

8. Desinam in Wittekindi, unde hoc opus crevit,
posteris, (a) qui omniū primi Saxoniam nostram ur-
bibus excoluerunt, & repertis auri argentiq; fodinis
aureum Saxonix seculum reddiderunt. (b)

9. Excutiamus II. & IX. seculum, arces & castel-
la fortè pro captu seculi ædificata reperiemus, urbi-
um à nostris conditarum nec vestigia animadvertē-
mus. (c) Eresburgum & Sigeburgum propugnaculo-
rum fortè speciem, (non justam urbium formam
habuerunt. De Vuitberg, cujus Ado (d) meminit, satis
est, indicasse, multum ab Urbium, quas sive murus, si-
ve vallum munit, mensura abfuisse. Ut non medio-
criter impingant, qui Witebergam à Witekindo M
extructam asserunt. Nam de Witbergo Adonis dici
non potest à Witekindo excitatum, quia fuit ante
Witekindum. Si nihilominus dicere pertendant,
ædificasse Witekindum, interpretabimur licentiam
fingendi, quã historici in historicis minimè omnium
ferunt. Nos de cætero satis habeamus, monuisse, id
muneris peregrisse Wittekindi posteros, præsertim
Henricum Aucupem, (e) & ipsius filios nepotesq;
Augustos, quos signat monumentum Misen-
nense, & Tabulæ, quas à seculo X. asser-
vant nostri, sanctiores.

V. 177 N. 10

WI

as
NDI
I

